

บทนำ

นิยายวิทยาศาสตร์มักถูกจัดให้เป็นวรรณกรรมหลักหนีความเป็นจริง (Literature of Escape) เต็มไปด้วยจินตนาการเพื่อฝัน การผจญภัย เพื่อสร้างความบันเทิงแก่ผู้อ่าน เป็นการหลักหนีความเป็นจริง เพื่อระบาย ความตึงเครียดของชีวิต¹ ความเห็นนี้เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป เนื่องจากภาพรวม ของนิยายวิทยาศาสตร์มักเป็นเรื่องผจญภัย ใช้ฉากของโลกอนาคตหรือต่าง ดวงดาว มีสิ่งประดิษฐ์อันมหัศจรรย์ สงครามในอวกาศ เป็นต้น แต่ในความ เป็นจริง ท่ามกลางพัฒนาการของนิยายวิทยาศาสตร์ในช่วงเวลาเกือบ 2 ศตวรรษ ได้มีนิยายวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวพันกับความจริงของชีวิตและสังคมเป็น จำนวนมากเช่นกัน

ในบรรดาแนวเรื่องอันหลากหลายของนิยายวิทยาศาสตร์ แนว เรื่องดีส์โทเปีย (dystopia) หรือโลกอนาคตอันไม่พึงประสงค์เป็นแนว เรื่องที่สำคัญและมีงานในแนวนี้นับเป็นจำนวนมาก นักวรรณกรรมวิจารณ์หลายคน เห็นว่าวรรณกรรมดีส์โทเปียเป็นวรรณกรรมการเมือง ไม่ใช่ นิยายวิทยาศาสตร์ เนื่องจากอคติข้างต้น การเสนอภาพสังคมอนาคตอันตรงข้ามกับสังคมอุดมคติ หรือการใช้จินตนาการสร้างประวัติศาสตร์อนาคตอย่างเป็นเหตุเป็นผล คือ วรรณกรรมวิธีของนิยายวิทยาศาสตร์นั่นเอง² และกล่าวได้ว่าวรรณกรรมดีส์โทเปีย ทุกเรื่องคือนิยายวิทยาศาสตร์

นิยายวิทยาศาสตร์มีจุดเริ่มมาจากนวนิยายกอธิค (Gothic Novel) เรื่อง Frankenstein (1818) ของแมรี เชลลีย์ และงานเขียนที่เรียก ว่านิยายโรแมนซ์เชิงวิทยาศาสตร์ (scientific romance) ซึ่งปรากฏขึ้น ตั้งแต่ต้นศตวรรษที่ 19 จนกระทั่งถึงปลายศตวรรษที่ 19 นี้ นิยายวิทยาศาสตร์ จึงมีแนวทางและพัฒนาการที่ชัดเจน ในตอนต้นศตวรรษที่ 20 นิยายวิทยาศาสตร์ มีการขยายตัวและพัฒนาการที่ต่อเนื่อง จนในทศวรรษที่ 50 เป็นต้นมา นิยาย วิทยาศาสตร์จึงถูกจัดเป็นสาขาหนึ่งของวรรณกรรมและเป็นที่ยอมรับกันกว้าง ขาว

¹ สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร, "นิยายวิทยาศาสตร์: โลกที่วิ่งไปข้างหน้า." อักษรศาสตร์วิจารณ์ ฉบับที่ 2 ปีที่ 3 (กรกฎาคม 2518) หน้า 79.

² สุชาติ สวัสดิ์ศรี (บก.), หัวใจกล (กรุงเทพฯ: ดวงกลม, 2524), หน้าค่าน้ำ.

ในช่วงเวลาที่คู่ขนานกัน ประมาณกลางศตวรรษที่ 19 จอห์น สจวต มิลล์ ได้กล่าวถึงสังคมดีสโทเปียขึ้นเป็นครั้งแรก จากนั้นในปลายศตวรรษที่ 19 นิยายวิทยาศาสตร์แนวดีสโทเปียจึงปรากฏขึ้นในงานของจูลส์ เวิร์น และ เอช จี เวลส์ ซึ่งนับเป็นการวางรากฐานอันมั่นคงให้แก่ นิยายดีสโทเปียในเวลาต่อมา ในครั้งแรกของศตวรรษที่ 20 มีนักเขียนมากมายที่แสดงความคิดเห็นต่อสังคมด้วยวรรณกรรมดีสโทเปีย แต่ที่มีชื่อเสียงที่สุดได้แก่ We (1924) ของเขฟกินี ซาเมียติน Brave New World (1932) ของอัลดัส ฮักซเลย์ และ Nineteen Eighty Four (1949) ของจอร์จ ออร์เวลล์ นวนิยายทั้งสามเล่มนี้ได้รับความสนใจอย่างสูงในวงการวรรณคดีและวรรณคดีศึกษา

นิยายวิทยาศาสตร์แนวดีสโทเปียในช่วงที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นผลงานทางยุโรปและอังกฤษ แต่หลังจากทศวรรษที่ 1950 เป็นต้นมา นิยายวิทยาศาสตร์ของอเมริกัน ได้รุ่งเรืองขึ้นแทนที่ นิยายวิทยาศาสตร์แนวดีสโทเปียส่วนมากได้มีศูนย์กลางอยู่ที่อเมริกา ในขณะที่งานของนักเขียนทางฝั่งยุโรปมีชื่อเสียงน้อยลงและไม่แพร่หลายเท่า นิยายวิทยาศาสตร์อเมริกันนั้นถือกำเนิดขึ้นช้ากว่าทางยุโรป แต่มีการพัฒนาเป็นระบบโดยแบ่งออกเป็นยุคต่างๆ ที่เห็นได้อย่างชัดเจน เลสเตอร์ เดล เรย์ บรรณาธิการและนักเขียนนิยายวิทยาศาสตร์มีชื่อ ได้แบ่งยุคของนิยายวิทยาศาสตร์อเมริกันออกเป็น 5 ยุคคือ

1. The Age of Wonder (1926-1937)
2. The Golden Age (1938-1949)
3. The Age of Acceptance (1950-1961)
4. The Age of Rebellion (1962-1973)
5. The Fifth Age (1974-

ใน 2 ยุคแรกนั้นคือยุคของนิยายวิทยาศาสตร์ที่ตีพิมพ์ในนิตยสารราคาถูก (pulp magazine) อันเป็นยุควางรากฐาน จนกระทั่งถึงทศวรรษที่ 1950 ในยุคที่ 3 นิยายวิทยาศาสตร์จึงกลายเป็นวรรณกรรมที่ได้รับการยอมรับและมีการขยายตัวอย่างกว้างขวาง และยุคต่อมาคือยุคที่ 4 ได้เกิดกระแสใหม่ของนิยายวิทยาศาสตร์ขึ้น ในสองยุคนี้จึงเป็นยุคที่นิยายวิทยาศาสตร์มีพัฒนาการจาก 2 ยุคแรกอย่างชัดเจน

เมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 สิ้นสุดลง สหรัฐอเมริกาได้มีการพัฒนาประเทศในทุกด้านอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อเข้าสู่ทศวรรษที่ 50 สหรัฐอเมริกา

³ Christopher Pawling, Popular Literature and Social Change (London : MacMillan, 1984) p.25.

ได้กลายเป็นมหาอำนาจในทุกด้าน เป็นประเทศที่มั่งคั่งและเฟื่องฟูจนถูกขนานนามว่าเป็นสังคมที่เหลือกินเหลือใช้ (The Affluent Society)⁴ เมื่อเข้าสู่ทศวรรษที่ 60 คนอเมริกันต่างเปี่ยมไปด้วยความหวังว่าสังคมของตนกำลังก้าวไปสู่ความเป็นสังคมอันยิ่งใหญ่ (The Great Society)⁵ ตามคำสัญญาของรัฐบาล อีกทั้งความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้ถูกขนานนามว่าเป็นยุคของพลังงานนิวเคลียร์ อวกาศ ยุคคอมพิวเตอร์ ที่วิทยาศาสตร์เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันยิ่งกว่าชาติอื่นใด สมญานามเหล่านี้สะท้อนภาพของสังคมแห่งวิทยาการ ความมีระเบียบแบบแผนและชีวิตอันน่ารื่นรมย์

แต่ในอีกทางหนึ่ง สหรัฐอเมริกาในยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา กลับถูกขนานนามว่าเป็นยุคแห่งความไม่มั่นใจ (The Age of Uncertainty)⁶ ยุคทศวรรษที่ 50 เป็นยุคแห่งความเดี๋ยวตาย (The Alone Generation) และยุคเงียบ (The Silent Generation) ในขณะที่ยุคทศวรรษที่ 60 ได้ชื่อว่าเป็นยุคแห่งความรุนแรง (The Age of Violence)⁷ และเป็นทศวรรษแห่งวิกฤตการณ์ในทุกด้าน (Decade of Crises)⁸ สมญานามเหล่านี้สะท้อนความปั่นป่วนสับสนของยุคสมัยออกมาอย่างเด่นชัด

ผู้เขียนเห็นว่านิยายวิทยาศาสตร์อเมริกันแนวดีส์โทเปียในช่วงเวลานี้ควรสะท้อนภาพและให้ความคิดเชิงวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับสังคมแห่ง

⁴ สมร นิตินันท์ประภาส, สหรัฐอเมริกาในยุคปัจจุบัน ค.ศ. 1945-1980 เล่ม 1 (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2531) หน้า 151.

⁵ Robert D. Marcus & David Burner (Ed.), American Since 1945 (New York : St. Martin's Press, 1981) p.224.

⁶ Walton Blair and others, American Literature : A Brief History (Glenview : Scott Foresman and Co., 1974), p.243.

⁷ สมร นิตินันท์ประภาส, ยุคเงียบ (กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, พ.ศ. 2532), หน้า 1.

⁸ Andrew Kopkind & James Ridgeway (Eds.), Decade of Crisis : America in the '60s (New York : World Publishing, 1972) p.vii.

วิทยาการอันยิ่งใหญ่แต่ไร้ความมั่นใจออกมาได้อย่างเด่นชัด อีกทั้งยังเป็นการศึกษานักพัฒนาการของวรรณกรรมแนวดีส์โทเปีย สืบเนื่องจากยุคครั้งแรกของศตวรรษด้วย

ในโลกของนิยายวิทยาศาสตร์นั้น งานจำนวนมากเขียนขึ้นเพื่อจินตนาการและความบันเทิง นับเป็นวรรณกรรมหลักหนึ่งอย่างแท้จริง แต่ขณะเดียวกันมีนิยายวิทยาศาสตร์จำนวนไม่น้อยที่ใช้ภาพโลกในช่วงเวลาอื่น ดาวดวงอื่น มิติอื่น ฯลฯ เพื่อเสนอความคิดเกี่ยวกับสังคมรอบตัวนักเขียน นิยายวิทยาศาสตร์แนวดีส์โทเปียควรเป็นวรรณกรรมในกลุ่มหลังนี้

ผู้เขียนใช้ชื่อวิทยานิพนธ์ว่า การศึกษาเชิงวิเคราะห์นิยายวิทยาศาสตร์อเมริกันแนวดีส์โทเปียในช่วง ค.ศ. 1950 ถึง ค.ศ. 1972 โดยมีพื้นฐานจากการแบ่งยุคของเลสเตอร์ เดล เรย์ ซึ่งครอบคลุมช่วงเวลาอันน่าสนใจยิ่งของสหรัฐ อเมริกาในทศวรรษที่ 50 และ 60 นี้

จุดมุ่งหมายในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์นิยายวิทยาศาสตร์อเมริกันแนวดีส์โทเปียในช่วงค.ศ. 1950-1972
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนิยายวิทยาศาสตร์อเมริกันแนวดีส์โทเปียกับสังคมอเมริกันในค.ศ. 1950-1972
3. เพื่อสรุปแนวโน้มพัฒนาการของนิยายวิทยาศาสตร์แนวดีส์โทเปียในค.ศ. 1950-1972

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สืบค้นนิยายวิทยาศาสตร์อเมริกันแนวดีส์โทเปียในช่วงค.ศ. 1950-1972 โดยใช้ข้อมูลจาก The Science Fiction Encyclopedia และ H. G. Wells and the Anti-Utopians
2. ศึกษาวิเคราะห์ในด้านองค์ประกอบทางวรรณกรรม
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนิยายวิทยาศาสตร์แนวดีส์โทเปียกับสังคมอเมริกันสมัยเดียวกัน
4. ศึกษาการใช้วิทยาศาสตร์ในนิยายดีส์โทเปีย
5. สรุปแนวโน้มพัฒนาการของนิยายวิทยาศาสตร์อเมริกันแนวดีส์โทเปีย

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ผู้เขียนใช้การแบ่งยุคของเลสเคอร์ เดล เรย์ เป็นพื้นฐานของการวิจัย คือยุคที่ 3 (1950-1961) และยุคที่ 4 (1962-1973) แต่ไม่พบนิยายวิทยาศาสตร์แนวดีส์โทเปียใน ค.ศ. 1973 จึงใช้ชื่อวิทยานิพนธ์เพียงถึง ค.ศ. 1972 เท่านั้น
2. ในบางกรณี หนังสือที่ใช้อ้างอิงอาจแบ่งยุคแตกต่างกันออกไป เช่น สรุปเป็นยุคทศวรรษที่ 50 และ 60 ซึ่งผู้เขียนจะใช้เทียบเคียงกับยุคที่ 3 และ 4 ของเดล เรย์โดยตรง ทั้งนี้ เพราะนิยายวิทยาศาสตร์มักมีการตีพิมพ์ในนิตยสารก่อนเป็นตอนๆ ก่อนจะพิมพ์เป็นเล่มในภายหลัง เช่นนิยายที่เริ่มตีพิมพ์ในทศวรรษที่ 50 มักคาบเกี่ยวถึงตอนต้นทศวรรษที่ 60 เป็นต้น
3. นิยายวิทยาศาสตร์ มีความหมายรวมทั้งนวนิยาย เรื่องสั้น หรือรูปแบบอื่นๆ เช่น บทกวี แต่ในการวิจัย ผู้เขียนจำกัดขอบเขตเพียงนวนิยายเท่านั้น